

vzorcev, ki jih je učitelj doživljal kot učenec. *Avtonomni profesionalizem* – izobraževanje učiteljev postane del univerzitetnega študija, razvijajo se eksperimentalne in alternativne šole ter »v učence usmerjen« pouk, ki spodbuja razcvet aktivnih metod. Govoriti se začne o »profesionalni avtonomiji«. Izobraževanje in izpopolnjevanje sta fokusirana v posamezne učitelje, čeprav se ti velikokrat počutijo izolirani in premalo samozavestni. *Kolegialni profesionalizem* se povezuje z naraščajočo kompleksnostjo učiteljevega dela, zato predpostavlja »sodelovalno kulturo« med učitelji. Več je povezovanja s kolegi pri uveljavljanju novih metod, ki postajajo vedno bolj raznolike, šole pa postajajo »učee se skupnosti«. Čeprav je učitelj avtonomen, to ne pomeni, da je osamljen. T. i. *postprofesionalno obdobje* se je po mnenju Hargreavesa razvilo v zadnjem desetletju predvsem pod vplivom globalizacije – vse več je tekmovalnosti, vpliva tržnih zakonitosti, zahtev po mednarodni primerljivosti znanja. Vse več je zahtev po predpisanih kurikulumih, natančno opredeljenih standardih znanja, zunanjem preverjanju in sistemih napredovanj učiteljev po točkah, kar po mnenju Hargreavesa ogroža tako avtonomni kot kolegialni profesionalizem. (cf. Hargreaves 2000, v: Marentič Požarnik et al., 2005)

Slovenske študije o profesionalnem razvoju učiteljev

V nadaljevanju se sklicujemo na empirične kvalitativne in kvantitativne podatke iz več raziskav, ki so potekale v letih 2004–2010 (cf. Javrh, 2008; Javrh, 2010; Javrh et al., 2010; Muršak et al., 2011).

Ko učitelji sami opisujejo svojo lastno pot ali profesionalni razvoj svojih kolegov, omenjajo več med seboj različnih tipov učiteljev (Javrh, 2008). Z njihovimi besedami jih lahko opišemo kot: učitelj »od rojstva«, učitelj »rutiner«, »talec poklica«, »zmerno ambiciozen« učitelj, »učitelj, ki hoče več«, ter »zelo ambiciozen« učitelj. Nekateri učitelji že od otroštva vedo, da bodo delali v tem poklicu. Otepajo se drugega dela, nikoli si niso predstavljali, da bi delali kaj drugega, čeprav imajo možnosti in ponudbe tudi drugje. Kljub zahtevnosti poklica ohranijo svežino, vitalnost do poznih let. Rutiner oz. povprečen učitelj vstopa v poučevanje kot »idealista«, zelo se napreza, da doseže vse potrebne veščine, potem pa je v njegovi karieri za zunanje opazovalce »naenkrat konec« njegove prizadevnosti. Začne počivati in delo opravljati rutinsko. Pogosto so to razočarani učitelji. Zmerno ambiciozni učitelj se rad izobražuje – postopno napreduje, včasih tudi na mesto ravnatelja. Starejši učitelji »obstojijo«.

Obstajajo pa tudi »talci poklica«. To so posamezni učitelji, ki v resnici hrepenijo po delu izven šolstva, niso pa več konkurenčni na trgu